

การกลับชาติมาเกิดในพุทธศาสนานิกายวัชรยานแบบธิเบต

นายวัชรคารา อมิตาภาพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN : 974-53-1124-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

192210800

10 พ.ค. 2550

REINCARNATION IN TIBETAN BUDDHISM

Mr. Vajradhara Amitabharn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Buddhist Studies

Faculty of Arts

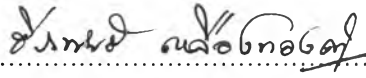
Chulalongkorn University

Academic Year 2004

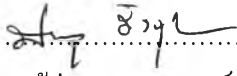
ISBN : 974-53-1124-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การกลับชาติมาเกิดในพุทธศาสนานิกายวัชรยานแบบธิเบต
โดย นายวัชรดารา อมิตาภาพร
สาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุม อังกูรโรหิต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร สิริกาญจน)

นายวัชรดารา อมิตาภาพร : การกลับชาติมาเกิดในพุทธศาสนานิกายวัชรยานแบบธิเบต.
(REINCARNATION IN TIBETAN BUDDHISM) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.
สมภาร พรมทา. ๒๕๕ หน้า. ISBN : 974-53-1124-3

คำสอนเรื่องการกลับชาติมาเกิดของพระพุทธศาสนานิกายวัชรยานแบบธิเบตเป็นคำสอนที่
ลึกซึ้งและยากแก่การเข้าใจ โดยเฉพาะจากมุมมองของโลกสมัยใหม่ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี
วัตถุประสงค์ที่จะศึกษาคำสอนในเรื่องนี้และนำความรู้ที่ได้นี้มาเปรียบเทียบกับคำสอนเรื่องการ
เวียนว่ายตายเกิดในพระพุทธรศาสนานิกายเถรวาท

จากการศึกษาพบว่า คำสอนเรื่องการกลับชาติมาเกิดในพระพุทธรศาสนานิกายวัชรยาน
แบบธิเบตกล่าวว่าพระโพธิสัตว์ผู้มีความสามารถในการปฏิบัติธรรมในขั้นสูงจนบรรลุผลสำเร็จใน
การปฏิบัติอนุตร โยคตันตระหรืออนุตร โยคมันตระจะสามารถกลับชาติมาเกิดใหม่ได้ตามความ
ประสงค์

พระโพธิสัตว์ผู้มีความสามารถในการทำสมาธิได้บรรลุผลสำเร็จในแสงกระจ่างแห่งความ
ตายหรือจิตประภัสสรจะบรรลุพระพุทธภาวะหรือพระธรรมกาย พระโพธิสัตว์ผู้มีความสามารถในการ
ทำสมาธิได้บรรลุผลสำเร็จในบาร์โคอันตรภพจะบรรลุพระสัม โภคกาย พระโพธิสัตว์ผู้
มีความสามารถในการทำสมาธิได้บรรลุผลสำเร็จในสภาวะแห่งการเกิดจะบรรลุพระนิรมลกาย

ด้วยปณิธานของพระโพธิสัตว์ที่เกิดมาจากการอุทิศที่จะช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้หลุดพ้น
จากความทุกข์แห่งสามสารา พระโพธิสัตว์ผู้บรรลุธรรมเหล่านี้จึงกลับชาติมาเกิดใหม่ในโลกมนุษย์
ผ่านอำนาจแห่งปณิธาน พระโพธิสัตว์เหล่านี้สามารถทำสมาธิเข้ามาเกิดใหม่ในครรภ์มารดา เป็น
มนุษย์ยังโลกนี้ได้ ด้วยความรู้ตัวที่พร้อม โดยปราศจากการเวียนว่ายตายเกิดที่เป็นไปตามอำนาจ
ของกรรม คุณดั่งบุุณชนทั่วไป

สาขาวิชา.....พุทธศาสนศึกษา.....

ปีการศึกษา.....๒๕๕๗.....

ลายมือชื่อนิติด.....*Vajradhara*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*สมภาร พรมทา*.....

4480192422 : MAJOR BUDDHIST STUDIES

KEYWORD: VAJRAYANA / TIBETAN BUDDHISM / THERAVADA / NEAR DEATH EXPERIENCE / DEATH / INTERMEDIATE STATE / REBIRTH / REINCARNATION / TULKU / DALAI LAMA / BARDO / HIGHEST YOGA TANTRA / CLEAR LIGHT / ETHICS

VAJRADHARA AMITABHAPORN: REINCARNATION IN TIBETAN BUDDHISM.

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SOMPARN PROMTA, PH.D. 285 pp. ISBN : 974-53-1124-3

The doctrine of reincarnation in Tibetan Buddhism is a secret teaching and very hard to understand, especially from the modern point of view. The purpose of this thesis is to comparatively study this doctrine with the doctrine of rebirth in Theravada Buddhism.

From the study, it is found that the doctrine of reincarnation in Tibetan Buddhism states that a bodhisattva who has completed the practice of Highest Yoga Tantra or Highest Yoga Mantra is able to reincarnate as he wills.

The bodhisattva who has successfully meditates in the clear light of death or prapassvara mind will attain the Buddhahood or the Truth Body. One who successfully meditates in the intermediate state will attain the Enjoyment Body. Other who successfully meditates in the state of taking birth will attain the Emanation Body.

With the vows of that spring from compassionate mind to help sentient beings to liberate from suffering of samsara, those bodhisattvas who attain the dharma will reincarnate in the world. Through the powers of the vows, they can meditate to reincarnate with awareness in the mothers' wombs in the human world, not forced by karma, like ordinary people.

Field of study...Buddhist Studies..

Academic year.....2004.....

Student's signature..........

Advisor's signature..........

กิตติกรรมประกาศ

ขอนอบน้อมนมัสการแด่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แด่องค์พระศาสดามุนี-วัชรพุทธพระผู้ประทานพระธรรมตันตระแก่การศึกษาในครั้งนี้ แด่องค์พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ผู้ประทานดาบแห่งปัญญาแก่การศึกษาในครั้งนี้ แด่องค์พระอวโลกิตेश্বর - คาไล ลามะผู้ประทานดอกไม้แห่งความกรุณา ส่องสว่างหนทางแห่งปัญญาจนถึงจุดหมายตามเจตนาแก่การศึกษาในครั้งนี้ แด่เทพไถ้ ธรรมบาลและวัชรคุรุลามะผู้อธิบายคำสอนแห่งตันตระแก่การศึกษาในครั้งนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณา ความเปิดกว้างทางการศึกษาของรองศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเคยสอนสังฆวิทยาหลายอย่าง ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทุม อังกูรโรหิต ผู้เคยสอนสั่งในคำสอนมหายาน ผู้กรุณามารับเป็นประธานกรรมการสอบและเป็นผู้แนะนำและเร่งรัดในการศึกษาพระพุทธศาสนา นิภายวัชรยานจนนำมาสู่ความมั่นใจในการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพร สิริกาญจน ผู้กรุณามารับเป็นกรรมการสอบแก้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. วิทย์ วิตเวทย์ ที่กรุณาดูแลแก่การศึกษาในครั้งนี้ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุนทร ณ รั้งยี ที่เคยให้คำแนะนำในคำสอนของพุทธศาสนา และศาสตราจารย์ ปรีชา ช้างขวัญยืน ที่คอยดูแลและเร่งรัดจัดการทางคุณภาพและระเบียบกำหนดการจนทำให้งานนี้สำเร็จเสร็จสิ้นลงด้วยดีตามระยะเวลา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์พุทธศาสนศึกษา ที่คอยให้บริการในตลอดสี่ปีที่ผ่านมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ ที่กรุณาช่วยเหลือในเรื่องหน้าที่การงานและสนับสนุนทุนการศึกษาและโอกาสทางวิชาการจนทำให้งานนี้ทำสำเร็จ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ ผู้สอนภาษาบาลี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศนีย์ สิ้นสกุล ผู้สอนภาษาสันสกฤต รองศาสตราจารย์ ดร. กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ ผู้สอนภาษาทิเบตและให้โอกาสทางธรรมหลายอย่าง ขอขอบพระคุณคณาจารย์และภาควิชาปรัชญาที่ให้ความเอื้ออาทร และคุณจรรยา ยามาดี คุณวุฒิ คุณพรเทพ ที่คอยช่วยเหลือเสมอมา รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆของจุฬาฯ

ขอขอบพระคุณ คุณชุลี อุณหโกภา คุณวิยะดา โกมารกุล ณ นครและเพื่อนๆ คุณโมลิ คุณอัสนี โชติกุล คุณสพริฐ สังคปริชา คุณโกมุทและเหล่าศิลปิน - คาราทั้งหลายที่เคยสนับสนุนและให้กำลังใจ ขอขอบคุณImageries, T29 และขอบคุณเพื่อนๆญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลายที่คอยช่วยเหลือมา

ขออุทิศกุศลกรรมนี้แด่บุญคุณบิดามารดาและน้องสาวทั้งสองที่คอยช่วยเหลือจนเจือมา แด่คุณตาคุณยายที่เลี้ยงดูมา ผู้จากไปในวัยแห่งฤดูใบไม้ร่วง ขอให้ท่านเกิดใหม่ในพุทธภูมิ แด่เด็กหญิงชมพูช นื่องสาวคนเล็กผู้จากไปในฤดูใบไม้ผลิแห่งชีวิต ขอให้น้องเกิดใหม่ในดอกไม้แห่งความงามและสัจจะในดินแดนของแสงแห่งความสุขของพระอมิตาภะและบรรลุปุทธภาวะจากสภาวะนั้น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
คำอธิบายคำย่อชื่อคัมภีร์.....	ฎ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๒
ขอบเขตการวิจัย.....	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๓
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๓
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	๓
๒ ความสำคัญของคำสอนเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในพระพุทธศาสนา.....	๕
เดรวาท.....	๕
มหายาน.....	๓๑
วัชรยาน.....	๓๒
คัมภีร์.....	๓๘
๓ การเวียนว่ายตายเกิดในพุทธศาสนานิกายเดรวาทแบบไทย.....	๔๖
สาเหตุการตาย.....	๔๗
นิยามความตาย.....	๔๘
ความหมายของคำว่าวิญญูณ.....	๔๙
ความหมายของคำว่าอายุและไอฉุน.....	๔๙
จิตในเดรวาท.....	๕๔
พฤติกรรมของจิต.....	๕๕

บทที่	หน้า
กระบวนกาตายและความตายในเกรวาท.....	๕๗
สภาวะจิตใกล้ตาย.....	๕๗
ความตาย.....	๕๙
การเกิดใหม่.....	๖๔
สรุป.....	๖๘
๔ บาร์โด ความตาย ขั้นตอนแห่งความตาย.....	๖๙
บาร์โด.....	๗๒
ภพภูมิทั้งหก.....	๗๘
พระปัญจพุทธเจ้า.....	๘๓
พระปัญจตถาคต: ปัญจขันธ์.....	๘๔
พระปัญจสตรพุทธเจ้า: ปัญจมหาภูตรูป.....	๘๙
ความตาย.....	๙๒
ความตายตามทรรศนะพุทธศาสนานิกายวัชรยานแบบธิเบต.....	๙๖
สาเหตุแห่งความตาย.....	๙๗
ขั้นตอนแห่งความตาย.....	๑๐๒
ขั้นตอนแห่งการสลาย.....	๑๐๘
การสลายชั้นที่ ๑.....	๑๑๐
การสลายชั้นที่ ๒.....	๑๑๒
การสลายชั้นที่ ๓.....	๑๑๔
การสลายชั้นที่ ๔.....	๑๑๖
การสลายชั้นที่ ๕.....	๑๒๑
การสลายชั้นที่ ๖.....	๑๒๖
การสลายชั้นที่ ๗.....	๑๒๗
การสลายชั้นที่ ๘.....	๑๒๘
ประสบการณ์ใกล้ตาย.....	๑๓๒
เปรียบเทียบความตายของเกรวาทกับวัชรยาน.....	๑๓๗
๕ บาร์โด.....	๑๔๓
ลักษณะของสัมภเวสี.....	๑๔๖

บทที่	หน้า
ประสบการณ์ของกายจิตในบาร์โตนตามคัมภีร์มรณศาสตร์แห่งทิเบต.....	๑๕๔
อรรถกถาในบางประเด็น.....	๑๖๒
สรุป.....	๑๖๓
เปรียบเทียบคำสอนเรื่องอันตรภพและสัมภเวสีของวัชรยานกับเถรวาท.....	๑๖๔
๖ การเกิดใหม่.....	๑๖๗
พัฒนาการของร่างกายในครรภ์.....	๑๗๑
การก่อรูปของช่อง ลม และหยด.....	๑๗๔
สรุป.....	๑๗๘
เปรียบเทียบการเกิดใหม่ของเถรวาทกับวัชรยาน.....	๑๗๘
๗ การกลับชาติมาเกิด.....	๑๘๑
สรุป.....	๑๘๗
เปรียบเทียบการเกิดใหม่ในพุทธศาสนานิกายเถรวาทกับการกลับชาติมาเกิด ของพุทธศาสนานิกายวัชรยาน.....	๑๘๘
ทูลกู: สามะผู้กลับชาติมาเกิด.....	๑๘๙
การกลับชาติมาเกิดขององค์ดาไล ลามะที่ ๑๔.....	๑๙๔
๘ พุทธจริยศาสตร์แบบทิเบต.....	๒๐๘
รับไตรสรณะ.....	๒๐๙
ศีล : กุศลบท ๑๐.....	๒๑๐
ภาวนา.....	๒๒๐
๙ บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๒๕๗
บทสรุป.....	๒๕๗
ข้อเสนอแนะ.....	๒๕๙
รายการอ้างอิง.....	๓๐๑
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	๓๐๖

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑ รอบที่ ๑ ของการสลายที่เกิดขึ้นพร้อมกัน.....	๑๑๑
ตารางที่ ๒ รอบที่ ๒ ของการสลายที่เกิดขึ้นพร้อมกัน.....	๑๑๓
ตารางที่ ๓ รอบที่ ๓ ของการสลายที่เกิดขึ้นพร้อมกัน.....	๑๑๕
ตารางที่ ๔ รอบที่ ๔ ของการสลายที่เกิดขึ้นพร้อมกัน.....	๑๑๗
ตารางที่ ๕ รอบที่ ๕ ของการสลาย.....	๑๒๖
ตารางที่ ๖ รอบที่ ๖ ของการสลาย.....	๑๒๗
ตารางที่ ๗ รอบที่ ๗ ของการสลาย.....	๑๒๘
ตารางที่ ๘ รอบที่ ๘ ของการสลาย.....	๑๒๙

คำอธิบายคำย่อชื่อคัมภีร์

พระไตรปิฎก = เล่ม/ข้อ/หน้า, อรรถกถาและฎีกา = เล่ม/หน้า ในที่นี้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง พ. ศ. ๒๕๑๔ ในการอ้างอิง และคำย่อที่ปรากฏ ยกตัวอย่างเช่น ม. อุ. ๑๔/๒๕๕/๑๕๘. หมายถึงคัมภีร์มชฺฉิมนิกาย อุปริปญฺณาส พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๔ ข้อ ๒๕๕ หน้า ๑๕๘ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ. มหาวิ.	วินัยปิฎก มหาวิภังค
วิ. ภิกขุณี.	วินัยปิฎก ภิกขุณีวิภังค
วิ. มหา.	วินัยปิฎก มหาวคฺค
วิ. จุฬ.	วินัยปิฎก จุฬวคฺค
วิ. ป.	วินัยปิฎก ปริวารวคฺค

พระสุตตันตปิฎก

ที. ส.	ทีฆนิกาย สีสกฺขนธวคฺค
ที. มหา.	ทีฆนิกาย มหาวคฺค
ที. ปา.	ทีฆนิกาย ปาฏิวคฺค
ม. มุ.	มชฺฉิมนิกาย มุลปญฺณาส
ม. ม.	มชฺฉิมนิกาย มชฺฉิมปญฺณาส
ม. อุ.	มชฺฉิมนิกาย อุปริปญฺณาส
ส. ส.	สํยุตฺตนิกาย สคาถวคฺค
ส. นิ.	สํยุตฺตนิกาย นิตานวคฺค
ส. ข.	สํยุตฺตนิกาย ขนธวคฺค
ส. สฬา.	สํยุตฺตนิกาย สฬาตนวคฺค
ส. มหา.	สํยุตฺตนิกาย มหาวคฺค
อง. เอกก.	องคฺคตฺตรนิกาย เอกกนิปาต
อง. ทุก.	องคฺคตฺตรนิกาย ทุกนิปาต
อง. ติก.	องคฺคตฺตรนิกาย ติกนิปาต

อง. จตุกก.	องคตฺตฺรณิกาย จตุกกนิปาต
อง. ปญจก.	องคตฺตฺรณิกาย ปญจกนิปาต
อง. ฉกก.	องคตฺตฺรณิกาย ฉกกนิปาต
อง. สตตก.	องคตฺตฺรณิกาย สตตกนิปาต
อง. อฏฐก.	องคตฺตฺรณิกาย อฏฐกนิปาต
อง. นวก.	องคตฺตฺรณิกาย นวกนิปาต
อง. ทสก.	องคตฺตฺรณิกาย ทสกนิปาต
อง. เอกาทสก.	องคตฺตฺรณิกาย เอกาทสกนิปาต
ขุ. ขุ.	ขุทฺตฺกนิกาย ขุทฺตฺกปาฐ
ขุ. ฐ.	ขุทฺตฺกนิกาย ฐมฺมปท
ขุ. อุ.	ขุทฺตฺกนิกาย อุทาน
ขุ. อิติ.	ขุทฺตฺกนิกาย อิติวุตฺตก
ขุ. ส.	ขุทฺตฺกนิกาย สุตฺตนิปาต
ขุ. วิ.	ขุทฺตฺกนิกาย วิมานวตฺต
ขุ. เปต.	ขุทฺตฺกนิกาย เปตวตฺต
ขุ. เถร.	ขุทฺตฺกนิกาย เถรคาถา
ขุ. เถรี.	ขุทฺตฺกนิกาย เถรีคาถา
ขุ. ชา.	ขุทฺตฺกนิกาย ชาตก
ขุ. มหา.	ขุทฺตฺกนิกาย มหานิทฺเทศ
ขุ. จุฬ.	ขุทฺตฺกนิกาย จุฬนิทฺเทศ
ขุ. ปฏี.	ขุทฺตฺกนิกาย ปฏีสมฺภิทามคฺค
ขุ. อป.	ขุทฺตฺกนิกาย อปทาน
ขุ. พุทฺธ.	ขุทฺตฺกนิกาย พุทฺธวํส
ขุ. จรียา.	ขุทฺตฺกนิกาย จรียาปิฎก
เนตฺติ.	เนตฺติปกรณ
มิลินฺท.	มิลินฺทปญฺห

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ. ฐ.	อภิธมฺมปิฎก ฐมฺมสงฺคณี
---------	------------------------

อภิ. วิ.	อภิธมฺมปิฎก วิกงค
อภิ. ธา.	อภิธมฺมปิฎก ธาตุกถ
อภิ. ปุ.	อภิธมฺมปิฎก ปุคฺคสปลนฺยตฺติ
อภิ. ก.	อภิธมฺมปิฎก กถาวตฺถ
อภิ. ย.	อภิธมฺมปิฎก ยมก
อภิ. ป.	อภิธมฺมปิฎก ปฏฺฐาน

คัมภีร์อรรถกถา

วิ. อ.	วนยปิฎก อฏฺฐกถา
ที. อ.	ทีฆนิกาย อฏฺฐกถา
ม. อ.	มชฺฌิมนิกาย อฏฺฐกถา
สั. อ.	สัຍฺยตฺตนิกาย อฏฺฐกถา
อง. อ.	องคฺตฺตรนิกาย อฏฺฐกถา
ช. อ.	ชฺททฺทนิกาย อฏฺฐกถา
ธมฺม. อ.	ธมฺมปท อฏฺฐกถา
อุทาน. อ.	อุทาน อฏฺฐกถา
อิตฺตฺวตฺ.	อิตฺตฺวตฺตก อฏฺฐกถา
สุตฺตนิ. อ.	สุตฺตนิปาต อฏฺฐกถา
วิมาน. อ.	วิมานวตฺถ อฏฺฐกถา
เปต. อ.	เปตวตฺถ อฏฺฐกถา
เถร. อ.	เถรคาถา อฏฺฐกถา
เถรี. อ.	เถรีคาถา อฏฺฐกถา
ชา. อ.	ชาตก อฏฺฐกถา
มหานิ. อ.	มหานิทฺเทศ อฏฺฐกถา
จุฬินิ. อ.	จุฬินิทฺเทศ อฏฺฐกถา
ปฏฺิสั. อ.	ปฏฺิสมฺภิทามคฺค อฏฺฐกถา
อป. อ.	อปทาน อฏฺฐกถา
พฺุทฺธวံ. อ.	พฺุทฺธวံส อฏฺฐกถา
จริยา. อ.	จริยาปิฎก อฏฺฐกถา
เนตฺติ. อ.	เนตฺติ อฏฺฐกถา

วิสุทธิ.	วิสุทธิมคค
อภิ. อ.	อภิธมมตตสงคห
คัมภีร์ฎีกา	
วชิร.	วชิรพุทธิ
สารตต.	สารตตทีปนี
วิมต.	วิมตวิโนทนี
กงษา. ฎี.	กงษาวิตรณีฎีกา
กงษา. นวฎี.	กงษาวิตรณีอภิณวฎีกา
ที. ฎี.	ทีฆนิกาย ฎีกา
สี. ฎี.	สีลกขนุทธคค อภิณวฎีกา
ม. ฎี.	มชุณนิมิกาย ฎีกา
ส. ฎี.	สยุตตนิมิกาย ฎีกา
อง. ฎี.	องคตตรนิมิกาย ฎีกา
วิสุทธิ. ฎี.	วิสุทธิมคคมหาฎีกา
มณิมณช.	มณิสารมณชฎีกา
ชุตท. ฎี.	ชุตทสิกษาฎีกา